

Monitoimijaisen arvioinnin lähtökohtia ja periaatteita

Kirsti Kumpulainen
Lastenpsykiatrian professori, emerita
Kirsti.kumpulainen@uef.fi

Lapsi- ja perhepalvelujen -muutosohjelmassa (LAPE) sekä perustason lähipalveluja että lasten tarvitsemia erityispalveluja kootaan aikaisempaa laajemmiksi monialaisiksi kokonaisuuksiksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen organisoiman LAPEn erityis- ja vaativamman tason palveluiden muutosohjelman työpajaprosessi syksyllä 2016.

Työryhmä

5 kokoontumista ja lisäksi 2 puheenjohtajien ja THLn erityisasiantuntijoiden tapaamista

Puheenjohtajat: Hanna Tulensalo, kehittämispäällikkö, Pela ja Kirsti Kumpulainen, professori, ylilääkäri, I-S yo/KYS

Sihteerit: Marjatta Kekkonen, erityisasiantuntija, THL ja Arja Ahonen, erikoissosiaalityöntekijä, Turun kaupunki

Jäsenet: Katriina Katas, johtava stt, Turun kaupunki; Tiina Muukkonen, kehittämispäällikkö, Turva- ja ensikotien liitto; litu Kuusniemi, johtava stt, Helsingin kaupunki; Mikaela Lindroos, ylitarkastaja, MIGRI; Mirjami Mäntymaa, ylilääkäri; EPSHP; Anitta Rauvala, ylilääkäri, Espoon kaupunki; Annamari Borg, erl, PSHP; Sari Miettinen, sh, PSHP; Britta Sohlman, kehittämispäällikkö, THL; Eliisa Roine, osastonhoitaja, Porvoon kaupunki; Minna Kallio, kokemusasiantuntija, Osallisuuden aika; Mareena Heinonen, kokemusasiantuntija, Kasper; Tytti Rantanen, stti, Hämeenlinnan kaupunki; Kirsi Mäkilä, perhekeskuskoordinaattori, Heinolan kaupunki; Annukka Paasivirta, kehittämispäällikkö, Apotti-hanke; Monika Meling-tynkkyne, kokemusasiantuntija, Kasvajat ry

Tavoitteena määritellä

1. monitoimijaisen arvioinnin periaatteet
2. kokonaisvaltaisen arvioinnin sisällöllinen kokonaisuus ja arviointikohteet

Arvioinnin keskiössä on lapsen hyvinvointi ja turvallisuus.

Arvioinnin **yhteinen viitekehys** luo perustaa integroidulle työskentelylle luomalla yhteisen kielen ja käsitteistön lapsen ja perheen elämäntilanteen ja tuen tarpeiden arvioimiseksi. Se palvelee myös arvioinnin tekemistä **jatkumona, rakentuvana ja tietoa kumuloivana.**

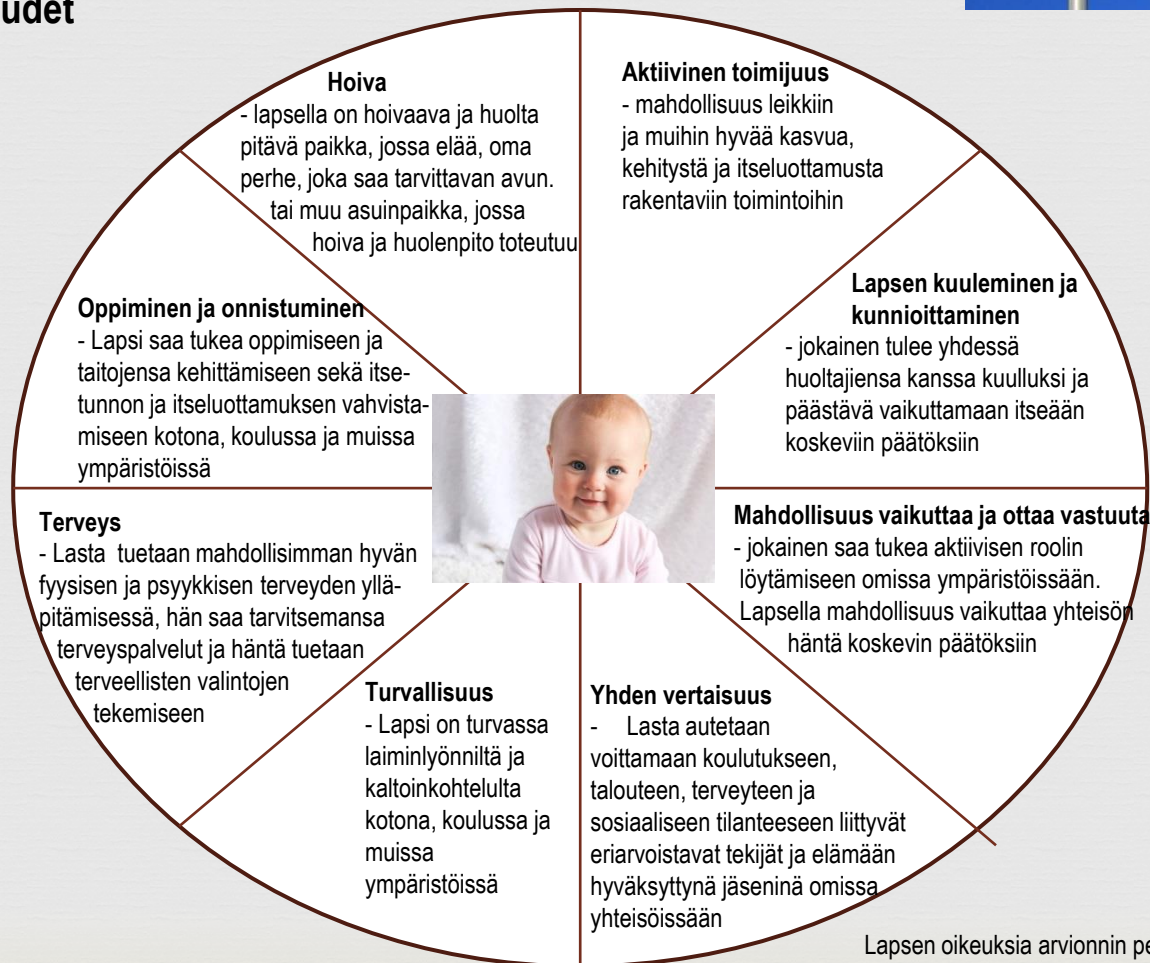

ARVIOINNIN PERIAATTEISTA

Periaatteet ja niihin liittyvä arvopohja toimivat ohjenuorana ja perussäännöstinä

1. Lapsen oikeudet

2. Kokonaisvaltaisuus

- **Holistinen** ihmiskäsitys ja **systeminen** ajattelu
- Hyvinvointi koostuu eri osa-alueista, joita tarkastellaan kokonaisuutena
 - yhteinen käsitys mitä arvioidaan ja miksi arvioidaan
- **Riittävän monipuolinen** arviointi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa
- Kokonaisvaltaisuus näkyy perheen kokemuksessa ja tämän kokemuksen aikaansaamiseksi tärkeää, että tukea lapselle ja perheelle tarjoavat ja tuen järjestämisestä vastaavat **samat toimijat**, jotka ovat osallistuneet arviointiin

KOKOAVA JA OIKEA-AIKAINEN: Yksi arviointi, päällekkäisyydet pois, oikea-aikaisuus, ennaltaehkäisy, varhainen tuki

PERHEEN KOKONAISHYVINVOINTI JA TOIMIJUUS: Lapsen ja perheen näkökulma & toiminta, lapsen ja perheen tarpeet, arvomaailman ja asiakkaan todellisuuden tutkiminen, lapsen tilanteeseen, tarpeisiin, vahvuuksiin ja suhteisiin perehtyminen

SUUNNITELMALLISUUS: tavoitteellisuus, asianmukaisuus

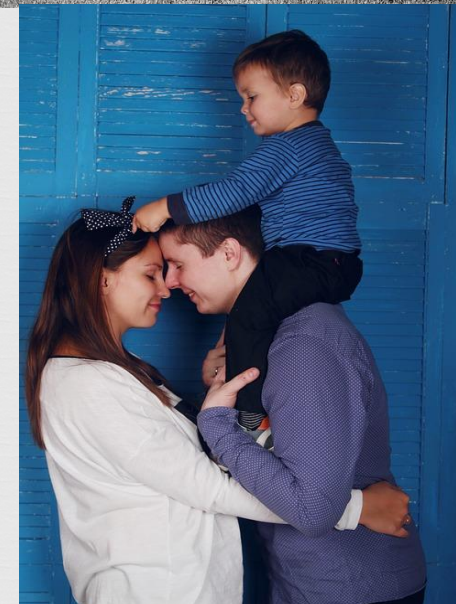
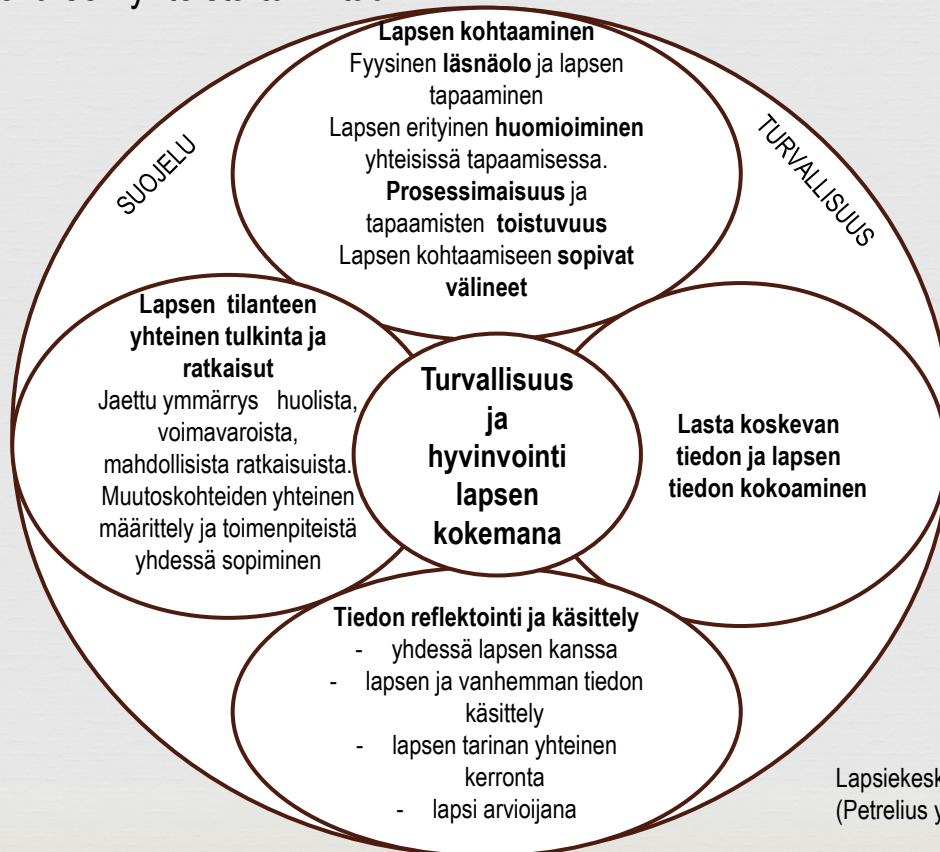
TIETO: saatu tieto kootaan yhteen, arviointi on yhteinen ja tietoa kumuloivasti tuottavaa, yhteinen dialogi, yhteinen kieli ja tavoitteet, suhde kerättyyn tietoon – lapsi, vanhempi, ammattilainen

- muiden tiedon tulisi liittyä lapsen tarinaan ja omaan tietoon
- lapsen osallisuuden tietoinen tukeminen

3. Lapsikeskeisyys

Lapsi arviointiprosessissa **aktiivisena toimijana**, jonka kanssa pyritään rakentamaan yhdessä muiden toimijoiden kanssa ymmärrystä lapsen kokemasta todellisuudesta, ajatuksista ja toiveista. Neuvottelukäytännöt!

Lapsen toimijuus arvioinnin aikana tarkoittaa lapsen kohtaamista, tiedon kokoamista lapsesta ja lapsen kanssa, tiedon reflektointia sekä sen yhteistä tulkintaa.

Lapsikeskeisen arvioinnin ulottuvuuksia (Petrelius ym. 2016)

4. Perhelähtöisyys

Lapsen näkökulman ohella arvioinnin keskiössä on aina myös perheen näkökulma ja perheen toimijuus.

Lapsikeskeinen, monitoimijainen arviointi etsii vastausta siihen, millainen lapsen elämäntilanne kokonaisuudessaan ja hänen kokemanaan on sekä millaista tukea hän ja koko perhe tarvitsee.

5. Suhdeperustaisuus, dialogisuus ja myönteinen tunnistaminen

KOHTAAMINEN: turvallisuus, luottamus ja kunnioitus, vuorovaikutuksessa yhdessä tapahtuvaa, kohtaava suhdeperustaisuus, aito tutustuminen, rehellisyys, hienovaraisuus

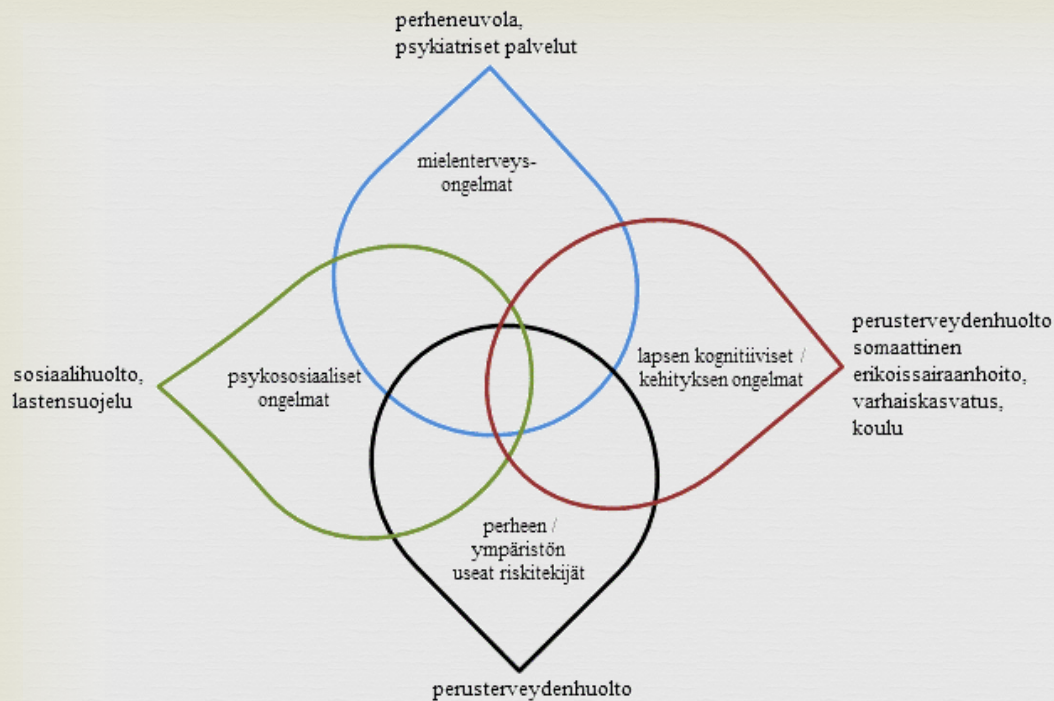
Yksilöllisyyden kunnioittaminen ja voimavarojen tunnistaminen

AUTTAVA: suora apu, arkea lähellä, luottamuksellinen yhteistyösuhde, lisää lapsen turvallisuutta, toimijuutta ja myönteistä minäkuvaa

6. Tuen ja palveluiden vaikutusten arviointi

Työvälineiden luominen, joilla vaikutuksien arviointi tapahtuu

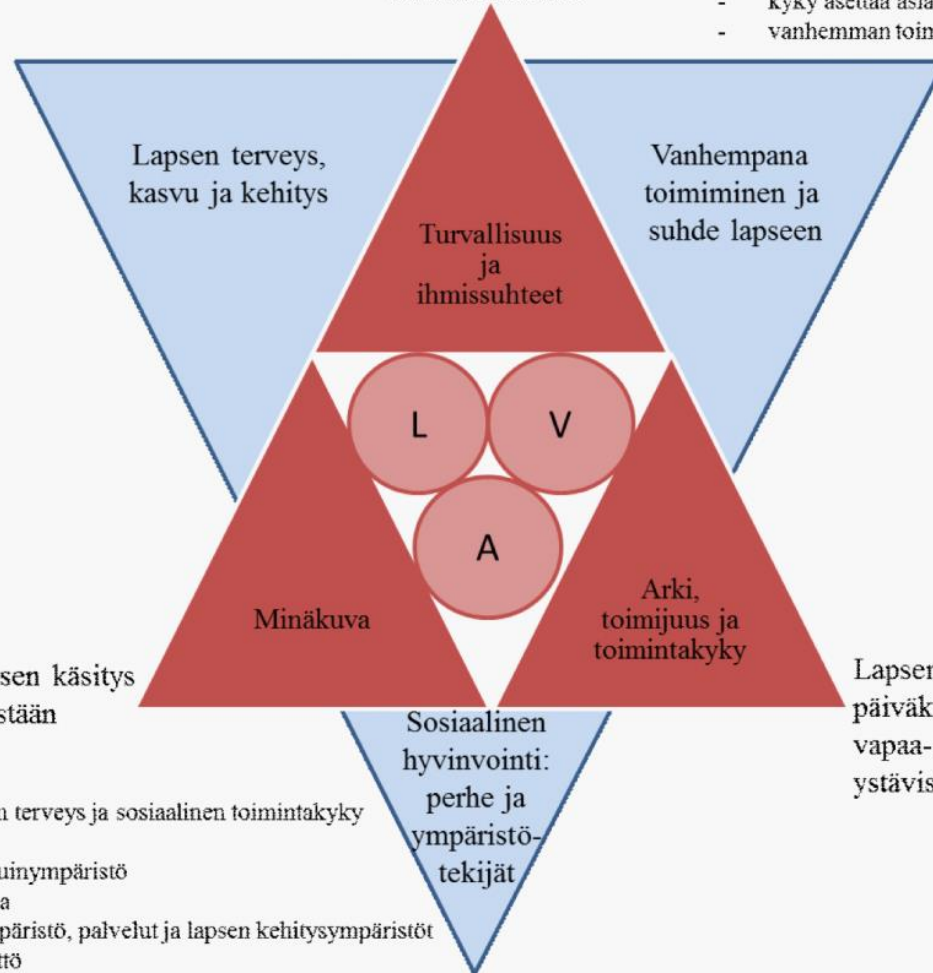
Monitoimijuutta ja erityisesti muiden ammattilaisten mukaan kutsumista sekä yhdessä tekemistä voi arvioinnissa toteuttaa monella tapaa, kuten

1. Hyödyntämällä ja kokoamalla yhteen jo olemassa olevaa tietoa (esim. matalan kynnyksen seuranta- ja arviointikäynneistä, pyytämällä lapsen tuntevien tahojen näkemyksiä lapsen tilanteesta)
2. Konsultoimalla toisia ammattilaisia
3. Sopimalla muista arvioinneista tai tutkimuksista, jotka täydentävät ja syventävät arvioinnin viitekehysten osa-alueita ja teemoja ja liittävät nämä tiedot arvioinnin kokonaisuuteen
4. Toteuttamalla arviointi yhdessä työparina esimerkiksi toisen ammattilaisen kanssa
5. Toteuttamalla arviointi yhdessä useamman toimijan kanssa ja ”saman pöydän ääressä” tai monitoimijaisessa tiimissä

- lapsen vahvuudet
- lapsen fyysinen terveys ja toimintakyky
- psyykkinen terveys
- sosiaaliset taidot/sosiaalinen toimintakyky
- iänmukainen taidollinen ja tiedollinen kehitys

- vanhemmuuden vahvuudet
- huolenpito
- turvallisuudesta huolehtiminen
- kyky tukea lapsen taitoja ja toimintaa
- kyky ymmärtää lapsen näkökulmaa
- tunnesuhteen laatu
- kyky asettaa asia mukaisia rajoja
- vanhemman toiminnan pysyvyys ja ennustettavuus

Lapsen kokemus
ihmissuhteista ja
turvallisuudesta

Lapsen käsitys
itsestään

- lapsen läheisten terveys ja sosiaalinen toimintakyky
- toimeentulo
- asuminen ja asuinympäristö
- perheen historia
- sosiaalinen ympäristö, palvelut ja lapsen kehitysympäristöt
- päihteiden käyttö
- väkivalta

Lapsen kokemus perheestä,
päiväkodista/koulusta,
vapaa-ajasta,
ystävistä

Erityis- ja vaativan tason toiminta

Matalan kynnyksen toiminta

Monitoimijainen arviointi ja seuranta matalan kynnyksen toiminnoissa esim. neuvola, varhaiskasvatus sekä koulu.

Monitoimijainen arviointi esim. perheneuvola, varhaiskasvatus, perusterveydenhuolto sekä tarvittaessa erikoissairaanhoidon konsultaatio.

Monitoimijainen arviointi esim. perheneuvola, varhaiskasvatus, Perusterveydenhuolto ja sosiaalihuollon sosiaalityö sekä sosiaalipalvelut.

Monitoimijainen arviointi esim. perheneuvola, varhaiskasvatus, perusterveydenhuolto, lastensuojelun sosiaalityö ja avopalvelut ja erikoissairaanhoido.

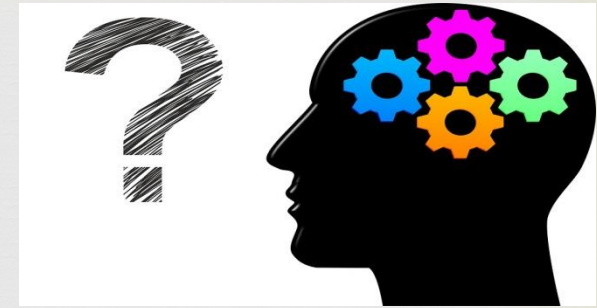
Monitoimijainen arviointi esim. perheneuvola, päivähoito, perusterveydenhuolto, lastensuojelun sosiaalityö, avopalvelut/ sijaishuolto ja erikoissairaanhoido.

Asiakkuus peruspalveluista erityis- ja vaativan tason palveluihin

Toimintatavan edellytysten turvaaminen

Monitoimijaisen arviointityöskentelyn mahdollistaminen yhteensovittavan johtamisen avulla luotava toimivia monitoimijaisen arvioinnin käytäntöjä

➔ arviointityöskentely lapsen ja perheen näkökulmasta yhdeksi, ehästi toteutetuksi arvioinniksi, joka jatkuu oikea-aikaisena, oikein kohdennettuna ja koordinoituna tuen ja avun prosessina.

Palveluista vastaavan johdon varmistettava, että eri palveluissa toimivat ammattilaiset saavat yhtenäisen ja yhteisen koulutuksen mallin soveltamiseen.

Yhteisen osaamisen varmistaminen monitoimijaisen arvioinnin tueksi
- koulutustarpeet ja koulutuksen toteuttamistapa.

Asiakastietojärjestelmien kehittäminen työskentelyn mahdollistamiseksi

Lainsäädännöllisten kysymysten selvittäminen

Monitoimijaisen arviointityöskentelyn kokeilut ja niihin liittyvät tutkimukset/selvitykset

Sisällöllinen kehittämisen jatkaminen

- **kuvata** tarkemmin jokainen **teema** sekä koota ja kehittää keskeiset tiedon keräämisen **välineet** ja huolehtia jatkuvasti niiden **päivittämisestä** uuden tiedon mukaisiksi
- **selkiyttää** arvioinnin **prosessia ja dokumentoinnin mallia**
- selkiyttää tiedon **analysoinnin ja yhteisten johtopäätösten tekemistä** osana dokumentoinnin kehittämistä
- asiakastyössä toteutettava **kokeilu** ja jatkokehittäminen yhdessä asiakkaiden kanssa, jonka tuloksena viitekehykseen pohjautuvan mallin voisi kuvata käytännöllisenä oppaana
- viitekehyksen **teoriapohjan vahvistaminen** sekä tutkimustiedon kokoaminen monitoimijaisen arvioinnin vaikuttavuudesta sekä kustannusvaikutuksista

Hanna Tulensalo, Kirsti Kumpulainen ja Marjatta Kekkonen. Monitoimijainen arviointi. Julkaisussa: Erityis- ja vaativan tason palvelujen työpajaprosessin raportit. 2017.

Löytyy THLn sivuilta

<https://www.julkari.fi/handle/10024/134652>

Kiitos

